

ra, damunt la costa de l'Estartit (en els pendents sobre la prominència del litoral, al N. d'aquest poble (XLV, 68): ja és difícil que sigui simple al·lusió a la vila de Begur, car entremig hi ha una dotzena de k. i el te. de Pals, amb els tossals de Caramany i de les illes Medes. 5

Sa *Begura* (pron. *sə bəgúra*, XLI, 154.13), que ja AM Alcover relacionava amb el nom del nostre *Begur* (BDLC II, 249), important possessió mallorquina, del te. de St. Llorenç des Cardassar: ja figura *La Bagura* en el m. Despuig del S. XVIII i és d'àrea extensa, avui 10 dividida en tres heretats, l'antiga (S. B. Veia), *Sa Begura Nova* i l'*Hort de sa Begura*.

En fi hi ha una partida *Bogura* a l'Urgellet (en el terme de Castellàs), que interessa sobretot perquè, amb l'assimilació regular *e-ú > o-ú*, comprova que hi 15 hagué *e* (no *a*) en la primera síl·laba.

Difícil que tots ells vinguin d'una aplicació directa, per l'ibèric, d'un nom compost com el que hem detallat: ni tan sols els darrers. Però essent tan lluny de *Begur*, també costa de creure que en siguin nom succe- 20 dani. Tanmateix crida l'atenció que quasi tots siguin més o menys pròxims o immediats al litoral.

Es pot imaginar que, en aquests, BEK-URI fou un epítet que posarien els pescadors i mariners ibers de cabotatge, quan atansant-se a la costa, veien abans que 25 res, el Cap Begur des de mar enfora. I així també podríem suposar que més tard apliquessin el nom a d'altres paratges, que veien primer, en llocs alts, en acostar-se a les costes: la de Cotlliure i la de L'Escala-Estartit; la possessió mallorquina ja és força lluny de 30 mar, però essent a uns 10 k. de la costa Est de Mallorca, i voltada de puigs de 200 a 300 alt. (Masc. 21D 8-9), encara és concabible que els navegants venint de mar endins, en acostar-se a la costa E. de Mallorca, hi apliquessin el nom del gran orientador que albira- 35 ven quan s'acostaven a la costa Est de l'Empordà; sobretot si començà essent una *torre Begura* (com la de l'Estartit), dalt d'un d'aquells puigs, car el femení *torre* explicaria el gènere del derivat femení *Begura*.

A acceptar la present etimologia ens hi ha de mou- 40 re també el fet que no se'n veu cap més, ni se n'ha proposat mai cap que es pugui defensar seriosament; només Meyer-Lübke donà una bona pista, si bé no més parcial.

Rompé el foc Mn. Segura suggerint (*Veu del Monts*. 1896, 35) que venia del nom d'un sant *Vigor* (nom inconnex amb aquells ibèrics, car seria d'un sobrenom llatí al·lusiu a la seva vigorosa fe); disbarat sense cap fonament: no sols perquè era un bisbe de Bayeux en 50 temps de Khilderic, rei merovingi dels francs, adversari dels visigots de Catalunya; i ni -OR pogué donar -ur, ni la V. lliga amb la B- de *Begur*, constant en la documentació des de l'any 1000.

Guitar (*Miscellanea Barcin.*, 1969, n. 21) es desta- 55 pà amb la pensada d'equiparar *Begur* amb *Baigorri*, capital de Baixa-Navarra, vora el riu que davalla de Roncesvalles, nom que, com és ben sabut i ho accepta ell de Caro Baroja) ve de *ibai gorri* 'riu o ribera vermella'. Sabem ja que prop de Begur no hi ha cap 60

riu ni riera, i si hi ha còrrecs són eixuts, sense aigua si no plou molt, roja ni vermella ni de cap color. I la fonètica tanca de cap, puix que GÒRRI 'roig' no podia donar més que *Gurri* (com de fet, en el nom del riu vigatà), amb -rri- incommovible, i -i segura 5

Un aficionat excursionista, Jaume Dalmau i Casanovas, va publicar un dens treball sobre la història i origen del nom de Begur (en una «circular» de la *Colla Excursionista Cassanenca*, gener 1972), atapeït de confusions i malentesos lingüístics, tot ostentant en aquest terreny una erudició mal païda, i arrellegada de segona mà. Vindria d'una combinació del basc *bi* 'dos' amb un *gora* que significaria 'muntanya'; en conjunt *Begur* seria 'entre dues muntanyes', però la noció 'entre', que no treu d'enlloc, la hi entafora ell. Tampoc es pot dir que hi siguin les dues muntanyes. La vila està edificada al peu del turonet del Castell (certament ben visible i antic), bé, però no és més que un sol turó; edificat el caseriu en el punt més baix, i més accessible pels camins (com s'hi fan tots els nuclis poblats), de l'altra banda el terreny torna a elevar-se en desnivell suau; però ni això és una muntanya, ni tampoc arriba a tant el turonet del castell.

La gran muntanya, és la que puja des de la torre del cap Begur (entre Fornells i Aiguafreda), d'un envit, 220 metres de desnivell inclinadíssim, fins a la vila. Això sí que és el BEKO, 'el front de', de tot el litoral de Catalunya. 6

1 Que *uri* 'vila' existí en el proto-basc del nostre Pirineu, en tenim prova en els dos *Besora* BESA-URI-A 'el poble del precipici', i *Bisaürri* prop de Benasc. Veg. l'article *Besora* infra. — 2 L'arag. *Galur* ve de l'arrel basca de *galdor/gailurr*- «sobresalir», (E.T.C. II, 199-200), per tant -ur no hi és sufix sinó radical; en *Costur* tampoc, car ve del ll. vg. CUSTORIA/-ODIA, 'guarnició, fort militar', amb evolució fonètica mossàrab. (E.T.C. II, 232). En ILURO, el radical és LUR/LAUR- (cf. LAURON- dels edetans, *Llerona/Llorona* del Prínc. amb I- prefixat. Quant a SUBUR, ASTUR etc., -UR hi és sufixal, una de les terminacions en -R, però en aquesta alterna la vocal U amb les altres (*Gúdar, Xódar, Bédar, Tiétar*, també -IR i -OR). No obstant, per a l'etimologia de *Begur*, M-Lübke va mostrar ja la nova via, en sospitar-hi el bc. *uri/iri* 'vila', i relacionar-ho amb el proto-sard -uli, que ell havia descobert com a germà de l'ibero-basc *uri*, isolant-lo, en el seu genial estudi *Zur Kenntnis des Alllogudoresischen* en una sèrie de NLL sards que s'hi formen en composició — 3 En aquest grup potser la -r no és d'un sufix, com el que s'afegeixen als noms precedits, sinó d'un altre mot ibero-basc, en composició. Cf. basc *or* 'gos', *ori* 'groc', *oren* 'temps'... Els qui creuen que en el basc dialectal *ori* 'núvols' 'altura', s'ama- ga el nom pagà del 'Déu' euskèric (avui bc.), *Jaurgoiko* 'senyor', suggeririen potser que *Beko-or(i)* significués 'senyor del front', 'senyor en cap' o 'senyor de les altures'. Però no ens toca ací entrar en aquestes tenebres. — 4 Els gentilicis de la gent de Begur